

מישהו כבר העיר בציניות, שלא יכול להיות תעלול-פירסומת טוב יותר לטרט מאשר מותו של השחקן הראשי, היעלמותו של העותק או ערפל מסביב להיארכותם האינסופית של ימי-הצילום. מים. ל-1984, לפחות בעיני מי שציפה לו כאטרקציה הראשית של פסטיבל הסרטים בחיפה, כבר קרו כל הניסים והנפלאות האלה.

ריצ'ארד ברטון הלך לעולמו (מה שהקפיץ באנגליה את מכירתו המוקדמת של הסרט); הסרט שנועד לסיים את פסטיבל ונציה באקורד רציני לא היה מוכן בשעתו ולא הגיע לשם; שבוע לפני שנערך פסטיבל חיפה עדיין לא הולבשה עליו המוסיקה המוגמרת (תוספת שני שירים של להקת יוריתמיק ולא של דייוויד באווי, כפי שהיטעו השמועות); יומיים לפני פתיחת פסטיבל חיפה כבר נודע שהעותק הגמור טרם הגיע לישראל וכי קיט טרנר, שהוגדר כמפיק הסרט (גם זה אינו מרויך — מפיק הסרט הוא סיימון פרי, וטרנר הוא מנהל וירג'ין, החברה-האם להשקעות שעמדה מאחורי חברת אמברלה, שהפיקה) לא יגיע לישראל, ובמשך כל הפסטיבל כולו עסקו בטוטרניחושים מסביב לשאלה האם בכל זאת יגיע הסרט, ואולי אף יגיע לסיום.

היו גם כמה אגדות מרושעות, שטענו כאילו הסרט כבר נמצא בתירגום, וזה רק תרגיל של המפיק הישראלי, יעקב בוארון, להקים רעש ב-1984, כדי להציג את הסרט ב-1985.

המפיק נפגע ונעלב, אחרי שהותקף גם על מחדל אחר של הפסטיבל — ביטול בואו של ביל פורסיית, ששניים מסרטיו הוצגו גם הם בפסטיבל, בל, באירינתו של בוארון — הביא הסבר משול להשתלשלות העניינים: "אילו אני הייתי עורך הפסטיבל והייתי מגלה כשבוע לפני פתיחתו שאין ודאות בבואו של סרט או של אורח, הייתי מודיע סופית כי הצגת הסרט מבוטלת. לא הייתי

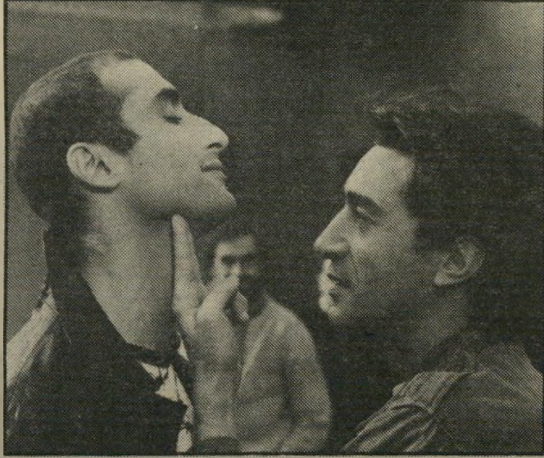

איזה כלא, איזה פלאו

חשבון סופי (אסתר, תל-אביב, צרפת) — שחקן צעיר, המנסה לעזור לקלפטומנית חביבה, מסתבך עם החוק ונשלח לכלא. עיקר בעייתו של האיש הוא העימות בינו ובין סוהר מרושע ונחמתו בכך שהקלפטומנית הופכת להיות ידידתו בגנש.

כל העניין הזה צריך להיות כנראה סימלי, מין משל קפקאי על גורלו של אדם הנקלע במיקרה לצרה והוא חסר ישע, אפשר לחפש משמעויות שונות ומשונות, ולוא רק מפני השתלשלות הסיפור היא כליכך כפוייה — הדרך שבא נופל הגיבור קורבן בכל מיני נסיבות למעשים שאינם כלל בשליטתו כליכך משונה, ודרכי התגובה שלו הם כליכך בלתי-סבירות — עד שאין מנוס מן הסברה שהבימאי לא התכוון כלל לסיפור דיאליסטי.

אבל בסופו של דבר, בין אם החיים הם כמו שרואים בסרט הזה או לא, אין ספק ששיריטם הכלא, שהם ג'אנר קולנועי בפני עצמו, נראים בדרך כלל כך: הטובים מאוד והרעים מאוד, הבינוניים השולטים בכוח-הזרוע והבריחה, שהיא המטרה העליונה. כל זה כבר הוצג בצורה משכנעת יותר אין ספור פעמים על המסך, וכאשר היומרות היו קטנות יותר, התוצאה הייתה מאכזבת פחות.

רישאר ברי: שום דבר לא ייזכר לאורך זמן

אין כאן שום דבר שכדאי לזכור לאורך זמן, לא הבימוי של פייר עמר, לא ההופעה של רישאר ברי או רישאר בוהרינג'ה ולא ההופעה המיותרת בהחלט של ויקטוריה אבריל, מה שאולי ייזכר בכל זאת, היא התפאורה של הכלא המודרני, שהמציא סרג' דואי, העשויה לתת כל מיני רעיונות לשילטונות בתי-הסוהר בעתיד לבוא.

עבור החולצות, אבל כל העניין כולו לקח כשעה. אילו הפסטיבל היה נמשך חצי יום נוסף, הייתי מוכן להציג את הסרט אפילו בלי תרגום. לדעתי, הופעה סביבי מערכת של שמעות בלתי-היוגנות, בסופו של דבר, הייתי המפיק היחיד שניאות להעניק לפסטיבל שישה מסרטי החישים ביותר, לעומת מפיצים אחרים, שהסכימו לתת סרט אחד או שניים לכל היותר.

בוארון אכן העמיד לרשות הפסטיבל את שודדי הכיורים ונחמות קטנות של פורסיית, את חלום אלקטרי, צרות בגן-העדן וזהירות הוא שומע אותך.

האחרים לא התאמצו. ממשיך המפיק

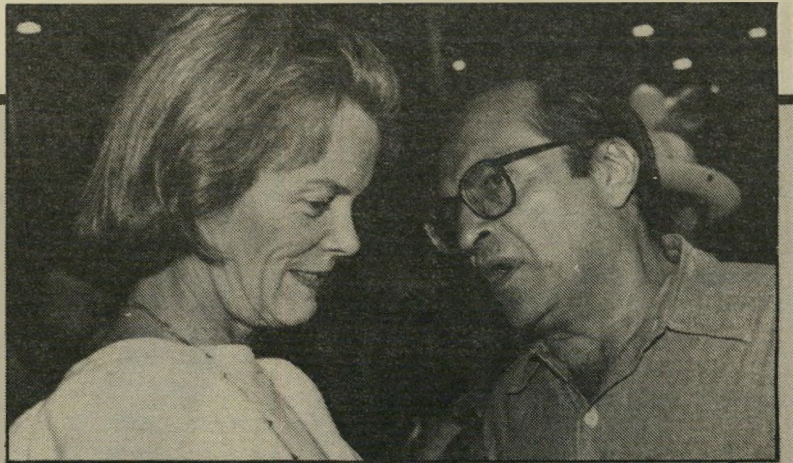
מסתכן כביטול. כל הסיפורים כאילו הסרט היה בישראל ונמסר לתירגום הם עורבא פרח. האמת היא שגם העותק שהגיע אליי ביום ראשון, יומיו השני של פסטיבל חיפה, אינו העותק הסופי ולא זה העותק שאציג בקולנוע. הסרט פשוט לא היה מוכן בזמן, ולא קשה לשער שאילו היה מוכן בזמן, היו מפיקו ששים להציגו לפחות בוונציה. גם הסיפור על העיכובים במכס ובהשגת רשימות-יבוא לחולצות-הפירסום שנילוו אל הסרט אינם מדויקים. אכן הודקתתי לרשיון כזה

להיות מתסכל מאוד. איני רוצה תיסכול כזה. אתה משתמש בחומר תיעודי בסרטים שלך; האם היה חומר כזה ב-אחר צהריים של פורענות? והאם יש חומר כזה בכל הסצינות של ההפגנות שבתחילת, דניאל? איני מאמין בגישה תיעודית לחומר דרמאטי. תעודה היא תעודה ודראמה היא דראמה. כל הסצינות באחר-צהריים של פורענות היו מבוזבזות, וכך גם כל ההפגנות בדניאל. מלבד ההפגנה האחרונה, שאותה לא יכול שום אולפן סרטים לארגן, כי מדובר בהפגנה אמיתית של 750 אלף איש, שנערכה בסנטרל-פארק בניו-יורק, נגד סכנה של מילחמה גרעינית.

דרך אגב, את ההפגנה הזאת צילמתי חודשים לפני שהתחלתי לעבוד על הסרט, משום שהיה ברור לי כי הודמנות נוספת כזו — לא תיפול לידי במהרה.

מה דעתך על העובדה, שלמרות מיספרם הרב של היהודים בצמרת הקולנוע האמריקאי, יש הסתייגות ברורה מצידם לבוא ול-עבוד בישראל?

איני חושב שאילו היינו באים לעשות סרטים בארץ, היינו גואלים בכך את הקולנוע הישראלי. צריך לזכור שהדבר המשותף היחיד שיש לנו עם ישראל זו הדת. אני מנחה עוד עם המעטים שמדברים יריש, אבי היה שחקן בתיאטרון היידישי וגם אני הופעתי בו.

בימאי סידיני לומט ורעייתו בפסטיבל חיפה לא לתת לאמריקאים להשתלט על הקולנוע הישראלי

בשגיאה מישפטית מן הסוג הזה. נסית להפיק את הסרט הזה במשך הרבה זמן. מדוע התקשית כליכך? היה לי נוח מאוד לענות לך כי מדובר בהתנגדות פוליטית של אולפני-הסרטים. אולם לדעתי, האולפנים מונעים עליידי שיקולים כלכליים בלבד. הכסף הוא הדבר היחיד שמעניין אותם, ואילו סברו שחייזר של סטאלין עשויים להכניס כסף, בצורה של מחזה מוסיקלי — כוודאי היו ניגשים מייד להפקיה. במיקרה זה, נדמה לי שחששו מן הגושא

את האטרקציות העיקריות של פסטיבל הסרטים בחיפה היתה הבכורה הישראלית של סרט בשם דניאל, המכוסס על ספר באותו שם של אדגר (רגטיים) דוקטורוב. הסיפור עוסק בגורל בניהם של אתל ויוליוס רונברג, שני היהודים שהוצאו להורג בארצות-הברית בתקופת מקיארתי, בחשד שמסרו סודות-אטום לברית-המועצות. כשהילדים מגייעים לבגרות, הם נאלצים להיות עם ירושה ריגשית מסובכת ביותר. הבימאי, סידיני (נסידק העיר, אחר-צהריים

סידיני לומט: "העולם הולך ימינה!"

אבל מה שיש לנו לומר בסרטים אינו קשור כלל לישראל. תיאורטית, היינו יכולים לבוא הנה, לעשות סרטים, לספק עבודה, לתרום ציור, וכדומה, אבל אני חושש שבכל מקום שבו נכנסו האמריקאים במרץ, בסיגנון הזה, הם המיטו כליה על התעשייה המקומית. קולנוע ישראלי יכול לצמוח רק מבני המקום, המטפלים בבעיות המקום.

אם בעיית השפה היא שמגבילה את הסרטים הישראליים, אולי צריך לחשוב על אפשרות של הפקת סרטים דוברי אנגלית, איני יודע אם זה הפיתרון, כי איני מכיר היטב את התעשייה בארץ. אבל ברור לי שככל שהסרטים האלה יהיו בעלי אופי ישראלי יותר, יש להם סיכוי לכבוש לעצמם מקום משלהם בעולם.

הקשה שהוא טרגדיה, ומן המיבנה של הסיפור. בקיצור: זה לא נראה להם מיסחרי.

אתה ידוע כבימאי של שחקנים. האם יש לך שיטה מיוחדת?

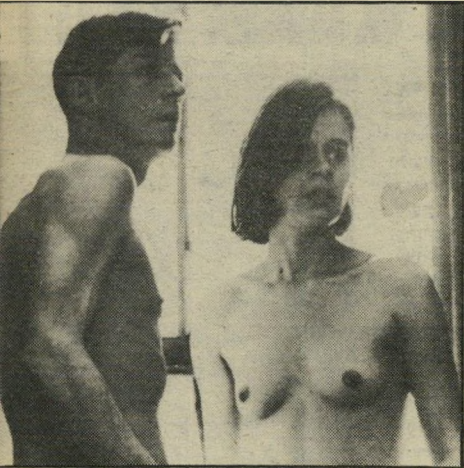
לא. אני מנסה להתאים את עצמי לאישיות של כל אחד מן השחקנים. אולי עצם העובדה שהייתי פעם שחקן, שאני מבין את הפחדים ואת החששות של שחקן ומדבר בשפתם של השחקנים מאפשרת להם להשתחרר יותר ולדיות בטוחים יותר בעצמם מול המצלמה. חשבת אי-פעם על אפשרות לחזור לשחק?

כשום אופן לא. יש כליכך הרבה דברים שהייתי רוצה לעשותם וכסרטים הרי לשחקן אין שום שליטה על התוצאה הסופית. זה צריך

של פורענות, רשת שידור, פסק-דין) לומט, בא לחיפה כדי להיות בהצגת הבכורה. ובפגישה למחרת היום ניסונו ללבן כמה מהעניינים הקשורים לסרט.

המדובר בסרט קשה, מסובך, המתנהל על כמה מישורי-זמן, ואין בו מרכיבים מיסחריים קלים לעיכול.

שאלתי אותך: האם יש לך הסבר לקבלת הפנים הקרירה לטרט בארצות-הברית? כנראה שהסרט יצא לאור מוקדם מדי. הפרשה כולה עדיין מביכה את הקהל האמריקאי, והדחיה היתה כנראה בלתי נמנעת. חוץ מזה, יש היום בעולם כולו — בארצות-הברית, בבריטניה ואף בישראל — תנועה כללית ימינה, ובמצב כזה כמובן שאין רוצים להודות

ג'ון הרט ב"1984" מפיק אחד — שישה סרטים

בחוזה רכישת-הסרט האומר, כי טרנר יזכה להטבות כספיות אם ידאג לנוכחותו של פורסיית בפסטיבל בעת הקנת הסרט. משיטל פורסיית את בואו, שלח לי טרנר מיכתב כי הבימאי הסקוטי לא יוכל להגיע, אני דיווחתי על כך מייד לפסטיבל, אבל הפסטיבל, משיקולים השמורים עימו, העדיף לדחות את פירסום הביטול.

כל מה שאני יכול לצטט היא האימרה הישנה, שמי שלא עושה — לא טועה. המפיצים האחרים לא התאמצו לעשות כלום, ולכן גם לא קרה להם כלום. אני שרצתי לעזור, נתקלתי בתקרים. גירסתו של בוארון מעוררת את השאלה המתבקשת: האם המפיק צריך להיות המזמין והמבצע, או שמא אלה בעצם תפקידיו של הפסטיבל המארח?

תהליך חובה לראות

תל-אביב: העדר, מאחורי הסורגים, לה טראוויאטה, ציינהטאון, פאריס-טכסאס, שובו של מרטין גר.

ירושלים: פאריס-טכסאס, שובו של מרטין גר, מאחורי הסורגים, לה טראוויאטה.

חיפה: לה טראוויאטה, מאחורי הסורגים. תל-אביב

★★★★ העדר (גורדון, תורכיה) — סרטו של הבימאי המנוח אילמיו גוני עורך ניתוח מכאיב ומדכא לחברה התורכית. סיפור על זוג צעיר המועלה קורבן על מיובח הנחשלות והבורות של אבותיו.

★★★★ פאריס-טכסאס (צפון, גר-מניה-ארצות-הברית; מוצג גם באורגיל, ירושלים ושבית, חיפה) — אמריקה בעיניו של אירופי, כעולם הגדול על הארם. סיפור על אדם היוצא להחזיר לעצמו את אשתו ובנו, אך קודם לכן עליו להתבגר ולראות עין בעין את המציאות.